

در سال‌های اخیر به چابهار توجه ویژه ایی شده و توسعه این منطقه در دستور کار قرار گرفته است. ظرفیت‌های منطقه برای این توجه ویژه کدام است؟

چابهار در حال حاضر به دو دلیل موردتوجه قرار گرفته است: توسعه زیرساخت‌های بندری و حمل‌ونقلی در منطقه با ایجاد ظرفیت امکان‌پذیرگی کشتی و استفاده از خدمات را فراهم می‌کند که سازمان بنادر و دریانوردی این امکانات را فراهم کرده است اما نکته مهمی که چابهار را بااهمیت کرده نقش هزینه حمل‌ونقل در قیمت تمام‌شده کالا است. صاحبان کالا و رقبای بزرگ اقتصادی در منطقه تلاش می‌کنند برای ماندن در فضای رقابتی منطقه بار را با کمترین هزینه و در زمان کمتری به بازارهای مصرف برسانند. در سال‌های اخیر و در شرایط جدید، وزن هزینه حمل‌ونقل در قیمت تمام‌شده کالا افزایش پیدا کرده است. این موضوع برای مدیریت قیمت تمام‌شده بااهمیت بیشتری موردتوجه تولیدکنندگان و صاحبان کالا است.

از طرف دیگری با همین مبانی، تمام کشورهای منطقه به دنبال مسیرهای دیگری هستند. اگر به ایده یک کمربند و یک جاده چین و کریدور جنوب به شمال که موردتوجه روسیه و کشورهای دیگر منطقه است، دقت کنیم منطق اقتصادی مسیرهای جدید برای حفظ حضور خود در بازارهای جهانی است. ویژگی چابهار در این فضا این است که مسیر و زمان انتقال بار را کوتاه می‌کند.

این ویژگی منجر به کاهش هزینه‌های حمل از این منطقه شده است؟

کم شدن هزینه در شروع کار قطعاً اتفاق نمی‌افتد. کم شدن هزینه تابعی از حجم بار است. با افزایش حجم بار و ایجاد ترافیک، هزینه‌ها نیز خودبه‌خود کاهشی می‌شود. در حال حاضر کشورهای شرق آسیا و هند برای رسید به روسیه از مسیر کانال سوئز استفاده می‌کنند. این مسیر برای هندی‌ها 38 روز زمان می‌برد. اما مسیر انتقال بار هند از طریق چابهار 15 روز کاهش می‌یابد. این نکته بسیار بااهمیتی است. البته ممکن است در مسیر جدید به دلیل کم بودن بار، عدد هزینه هم بالا باشد اما اگر ما به دنبال راه‌اندازی و رونق این کریدور هستیم الزاماً باید مشوق‌ها و پشتیبانی‌هایی از این مسیر در مقطع زمانی 6 ماهه یا بیشتر را به عمل آوریم. تا مسیر فعال شود. وقتی حجم بار اقتصادی در مسیر افزایش یابد قطعاً هزینه‌ها بشدت کاهش پیدا می‌کند.

برای افزایش حمل بار از این مسیر چه برنامه‌هایی دارید؟

آنچه سازمان بنادر و وزارت راه در حال برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری هستند در راستای ایجاد ترافیک و ایجاد بار در منطقه است که قطعاً روی کاهش قیمت‌ها اثر قابل‌توجهی خواهد گذاشت. از طرف دیگر، با مسیر ریلی که در حال احداث است، اگر بندر به شبکه سراسری ریلی متصل شود قطعاً مسیر جدیدی در منطقه ایجاد می‌شود که هزینه را نسبت به حمل‌ونقل جاده ایی کاهش می‌دهد. ویژگی دیگر چابهار این است 4 نوع حمل‌ونقل در این منطقه فعال است. و صاحبان کالا می‌توانند تصمیم بگیرند بار را در زمان مناسب به مقصد برسانند. نکته مهم دیگری که اهمیت چابهار را برجسته‌تر می‌کند به شرایط ارتباطی آن برمی‌گردد. چابهار ارتباط بین بازارهای بزرگ منطقه از روسیه و آسیای میانه، کشورهای محصور در خشکی، شرق آسیا و آفریقا را برقرار می‌کند درواقع ایران یک نقطه اتصالی در منطقه است و در کشور ما سواحل مکران بهترین موقعیت ترانزیتی است و در این سواحل چابهار در حال حاضر تنها بندر فعال است. نکته دیگر که ما آن را دنبال می‌کنیم تولید در چابهار به مقصد کشورهای منطقه است. با انرژی مناسبی که در اختیار داریم و زیرساخت‌هایی که فراهم‌شده است. امکان استقرار صنایع انرژی بر و حتی سایر صنایع حجیم موردنیاز این بازارها در چابهار وجود دارد تا تولید در چابهار انجام شود و به این بازارها عرضه شود. در این بازارها مشوق‌ها و بسترهای سرمایه‌گذاری، برای سرمایه‌گذاران اهمیتی ویژه ایی دارد، منطقه آزاد چابهار و ظرفیت بهره‌گیری از مشوق‌های مناطق آزاد، در افزایش سرمایه‌گذاری در چابهار نقش اساسی دارد.

با اقداماتی که انجام‌شده چه تحولی در جذب سرمایه‌گذاری در چابهار ایجاد شده است؟

آمار و ارقام دوران توجه به چابهار در سال‌های اخیر نشان می‌دهد صاحبان سرمایه، سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان نیز این موضوع را به‌خوبی متوجه شده‌اند و به همین دلیل سرمایه‌گذاری در چابهار افزایش یافته است. مجموع شرکت‌های ثبت‌شده در سه سال گذشته در چابهار از مجموع شرکت‌های ثبت‌شده در 10 سال قبل از آن بیشتر است. قراردادهای سرمایه‌گذاری منعقدشده و در حال اجرا در سه سال گذشته از مجموع سرمایه‌گذاری 10 سال گذشته بیشتر است. درخواست‌های سرمایه‌گذاری نیز در حال افزایش است در ماه‌های گذشته بیش از 900 درخواست سرمایه‌گذاری در چابهار ثبت‌شده است درحالی‌که که این عدد قبل از تغییر نگاه‌ها به منطقه عدد ناچیزی بوده است.

سیاست بر این بوده که در منطقه بستر تولید را فراهم کنیم و از تولید حمایت کنیم کمک کنیم تا تولیدکننده‌های ما با سرعت و شرایط مناسب‌تر و سهولت بیشتری بتوانند کار خود را انجام دهند. در این راستا اصلاح فرآیندهای سرمایه‌گذاری و اصلاح نوع قراردادها برای ثبت شرکت انجام‌شده است. مهم‌تر اینکه نقش راه بهتری برای صاحبان سرمایه فراهم کردیم. مشخص کردیم در چابهار 2 صنعت بزرگ بالادستی پتروشیمی و فولاد داریم. بنابراین توسعه خوشه پتروشیمی و فولاد در پایین‌دست جزو اولویت‌های کاری و سیاست‌های ما برای جذب سرمایه‌گذار بوده که توفیقات خوبی نیز در این زمینه داشتیم.

سرمایه‌گذاری و حضور سرمایه‌گذار یک متغیر ایستا نیست که در لحظه در مورد آن تصمیم بگیرید و در لحظه سرمایه‌گذاری اتفاق بیافتد. سرمایه‌گذاران با تغییر شرایط و روندها تصمیم می‌گیرند و تحقق امور نیز در طی زمان است. آمار و ارقام و شواهد منطقه نشان می‌دهد روند سرمایه‌گذاری صعودی و مثبت است. در بازار سرمایه‌گذاری و خصوصاً سرمایه‌های محقق شده به لحاظ فیزیکی حتماً دوره زمانی را برای تحقق‌پذیری و دیدن آثار سرمایه‌گذاری نیاز داریم. در درخواست‌های سرمایه‌گذاری این آثار به‌خوبی مشهود است. در سال 97 تحقق سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده در منطقه آزاد چابهار 982 میلیارد تومان بود درحالی‌که این عدد در سال 96، 201 میلیارد تومان و در سال 95، 150 میلیارد تومان بوده است. معنی این موضوع این است که درخواست‌هایی که شروع‌شده هر قدر زمان به‌پیش می‌رود منابع بیشتری در سرمایه‌گذاری‌ها تزریق می‌شود. قطعاً در سال‌های آینده روند سرمایه‌گذاری رو به رشد خواهد بود. بنابراین می‌توانیم بگوییم معاف بودن چابهار از تحریم‌ها باعث شده سرمایه‌گذاری در منطقه همچنان رو به رشد باشد.

چه طرح‌های سرمایه‌گذاری و زیرساختی در مرحله اجرا است؟

برای یک طرح کوچک حداقل به 3 سال زمان نیاز داریم تا طرح به بهره‌برداری برسد. این مسیری است که باید طی شود. آنچه که مهم است زیرساخت‌هایی است که باید برای حضور سرمایه‌گذاران فراهم شود و این مسیرها برای سرمایه‌گذاران اهمیت دارد. مجموع اراضی که برای حضور سرمایه‌گذاران در 20 سال گذشته در منطقه آزاد چابهار آماده بوده 800 هکتار بوده اما سال گذشته و امسال با توجه به حجم مراجعات و ضرورت درخواست‌هایی که بوده طرح‌هایی را برای افزایش اراضی پیش‌بینی کرده‌ایم. سال گذشته 200 هکتار زمین آماده‌سازی شده و آماده‌سازی 500 هکتار دیگر در دستور کار است. با افزایش حجم مراجعات و درخواست‌های سرمایه‌گذاری، همزمان برنامه‌ریزی لازم برای توسعه زیرساخت‌ها انجام‌شده است. از سال 90 تا 95 مجموع کارهای عمرانی انجام‌شده در منطقه آزاد چابهار 70 میلیارد تومان بوده است. اما در سال‌های 96 و 97، 300 میلیارد تومان قرارداد کارهای عمرانی داریم. این به آن معنی است که چابهار به کارگاه عمرانی تبدیل‌شده است و حجم پروژه‌هایی که عمده‌تاً زیرساختی هستند در حال افزایش است.

در حوزه‌های فولاد و پتروشیمی به دلیل تکلیف اسناد بالادستی در حال جذب سرمایه هستیم. بیش از 20 واحد پتروشیمی در پایین‌دست استقرار پیدا کرده و در حال تولید هستند. در حوزه فولاد تعداد زیادی صنایع وابسته به فولاد در حال احداث است. فارغ از اسناد بالادستی، تمرکز ما بر مزیت‌های رقابتی منطقه است. یکی از مزیت‌های اصلی چابهار شیلات است. اولین واحد بافت تور ماهیگیری در سال گذشته در منطقه آزاد چابهار به بهره‌برداری رسید برای حمایت از این واحد تعرفه واردات تور را دو برابر افزایش دادیم.

با کشورهای همسایه چه مراودتی انجام می‌شود؟

نکته مهم دیگر این است که ما در همسایگی افغانستان و پاکستان هستیم. به لحاظ بازار مصرف و بازار مواد اولیه، این دو کشور مشتری‌های اصلی ما هستند. فاصله چابهار تا پایتخت به‌عنوان اصلی‌ترین کانون جمعیتی کشور، 2 هزار کیلومتر است درحالی‌که بافاصله

700 کیلومتر به بازار کراچی با بیش از دو برابر جمعیت تهران دسترسی داریم. پاکستان با 180 میلیون جمعیت و افغانستان با بازاری در حال رشد نیازمند به مواد اولیه، و کالاهای مصرفی هستند. این دو کشور برای ما بازارهای هدف مناسبی هستند. از طرف دیگر این دو کشور به دلیل منابع آب و خاکی که دارند تولیدکننده محصولات کشاورزی هستند به همین دلیل یکی از هاب های تجارت منطقه را بر تجارت مواد غذایی قراردادیم. یکی از بزرگترین مجموعه های فرآوری برنج در کشور در چابهار مستقر است. درحالیکه استان سیستان و بلوچستان تولید برنج قابل توجهی ندارد ما برنج فراوری نشده پاکستان را در چابهار با انرژی ارزان و تکنولوژی خوب فرآوری می کنیم و هم نیاز کشور را تأمین می کنیم، صرفه جویی ارزی صورت می گیرد و هم برنج را دوباره صادر می کنیم. صنایع تبدیلی کشاورزی که متکی به بازار افغانستان است را در چابهار احداث کردیم.

نکته مهم دیگری که به آن توجه شده است گردشگری است. زیباترین و بکرترین طبیعت و در سواحل مکران قرار دارد. هزینه بالای سفر به چابهار، و کمبود مراکز اقامتی دلایل اصلی آمار کم سفر به چابهار است. در سیاست گذاری های جدید، 9 هتل با سرمایه گذاری بخش خصوصی در منطقه در حال ساخت است. زیرساخت های تفریحی و اقامتی، دو مجموعه گردشگری با اعتبارات سازمان مناطق آزاد، در حال ساخت است. برای سهولت و ارزان کردن سفر به چابهار در حوزه تشویق و فعال کردن ایرلاین هایی که در منطقه فعالیت دارند برنامه ریزی شده است. ورودی پروازها از سال 96 تاکنون سالانه 30 درصد رشد داشته است. متوسط روزانه 5 پرواز به چابهار داریم. برای توسعه و ساخت فرودگاه 2 سناریو را دنبال می کنیم: فاز اول بهسازی فرودگاه موجود در کنارک است. بازسازی ترمینال به اتمام رسیده و ظرفیت پذیرش مسافران با بهره برداری از ترمینال جدید دو برابر می شود، همزمان مجوز ساخت فرودگاه بین المللی چابهار صادر شده است و امسال عملیات اجرایی آن شروع می شود.

توسعه ابعاد مختلفی دارد اگر در توسعه صرفاً به ابعاد اقتصادی توجه شود آن توسعه پایدار نیست. یکی از راهبردهای اصلی که در این سال ها در منطقه دنبال کردیم جلب مشارکت جوامع محلی است تا پیوند بین جوامع محلی و توسعه را برقرار کنیم. برای جلب مشارکت جوامع محلی سندی به عنوان مسئولیت اجتماعی را تنظیم کردیم، هدف سازمان مناطق آزاد در تنظیم این سند محرومیت زدایی است که قانون منطق آزاد پیش بینی کرده است. در سال های گذشته برنامه مشخصی برای این موضوع نداشتیم اما الان برنامه ای مشخص و پروژه های مشخص داریم. به این نتیجه رسیدیم که فعالیت ما در سه محور آموزش، بهداشت، و توانمندسازی پیش برود.

به منظور آموزش در دو سطح زیرساخت های آموزشی و هم افزایش کیفیت آموزش اقدام می کنیم. سال گذشته ساخت 13 مدرسه شامل 83 کلاس درس توسط مناطق آزاد چابهار شروع شد که همراه به بهره برداری می رسد. در حوزه بهداشت و درمان مجهزترین ای سی یو شرق کشور در چابهار در حال ساخت است. مراکز جامع سلامت در حال ساخت است، برای ساخت بیمارستان 540 تختخوابی چابهار زمین رایگان در اختیار وزارت بهداشت قراردادیم. در حوزه توانمندسازی اعتقاد ما این است نباید کار جدید به مردم یاد دهیم باید امکاناتی فراهم آوریم تا کارهای که خود انجام می دهند را با کیفیت بهتری ارائه دهند.

برای توسعه بازارچه های مرزی و توانمندسازی تجارت محلی چه اقداماتی انجام شده است؟

در شرایط خاص اقتصادی هستیم برای مدیریت بازار ارز و کالا در شرایط جنگ نابرابر نیاز به سیاست ها و برنامه های انقباضی و پیشگیرانه داریم. توسعه تجارت سیاست کلی دولت است اما به دلیل شرایط خاص، سیاست های موقتی در موضوع تجارت منطقه به ویژه دادوستدهای محلی ایجاد شده است که این شرایط و سیاست ها قطعاً دائمی نیست. به ناچار این سیاست ها را در شرایط فعلی دنبال می کنیم اما توسعه بازارچه های مرزی و تسهیل تجارت و قراردادهای تعرفه های ترجیحی برنامه ما است. تجارت ویژگی اصلی سیستان و بلوچستان است، تمرکز بر توسعه و فعال کردن بازارچه های مرزی در همین راستا است. توسعه تجارت با همسایگان، تقویت تجارت، توسعه صادرات محلی سیاست اصلی دولت و از سیاست های ابلاغی اقتصاد مقاومتی است.

توسعه چابهار قرار است در چند سال به نتیجه برسد؟

چابهار بازیگر اصلی اقتصاد منطقه خواهد بود. چابهار نقش مهمی در تقویت و پیوند اقتصادهای محصور در خشکی به دنیای بیرون دارد. چابهار سهم قابل توجهی در اقتصاد ایران خواهد داشت. چابهار کانون اصلی گنج پنهان سواحل مکران است که می تواند ظرفیت و

امکان بزرگی در اختیار اقتصاد کشور برای تنظیم تعاملات و روابط اقتصادی در منطقه باشد. با توجه به سرعت توسعه در برنامه ایی 10 ساله چابهار منطقه ایی متفاوت از نظر توسعه ایی نسبت به آنچه الان می بینیم خواهد بود.

